

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
מחשבה יהודית לאחר השואה
ד"ר רפאל שוח"ט | עולמות – בית הספר ללימודי יהדות ותרבות ישראלית
Jewish Thought After the Shoah | 0303695

שיעור	סוג הקורס:
1 ש"ש (2 ש"ס)	היקף נ"ז:
תשפ"ו	שנת לימודים:
קיץ	סמסטר:
	יום ושעה
	שעת קבלה:
shubr@zahav.net.il	מייל מרצה:
_____	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס (להרחבה)

קריאה בהגות של אישים שחוו את השואה על בשרם וכתבו או בעת החוויה, או לאחר שניצולו, או שחיו בתקופה ההיא וניסו להבין את הפשר ההתרחשויות ואת הטראומה שקרתה לעם היהודי. ההוגים באים מרקעים מגוונים: מדענים, רבנים, חסידים ומתנגדים, חילונים ודתיים.

מטרות/תוצרי הלמידה

מטרות הקורס

הקניית ידע כללי של הספרות וההגות היהודית שהושפעה מן השואה או שנכתבה כתגובה לשואה (ברובם ניצולי שואה או נרדפי שואה).

תוצרי למידה

התמצאות התלמיד/ה בספרות ההגותית הקשורה לשואה. עמידה על הנושאים המרכזיים והקווים המשותפים. הבנת המקורות אותם מלמדים בשיעור. הבנת ההתמודדות של כל הוגה.

ידע

היכרות עם עובדות, תכנים, מושגים, סוגיות ורעיונות מרכזיים בתחום הדעת. כדאי לכתוב את המטרות באמצעות פעלים שידגימו ידע והבנה כגון: יכתבו, ינתחו, יתכננו, יאספו, יסבירו – ולא: יבינו.

1. הלומדים ינתחו את המקורות לנסות להבין איך הוגים השונים ניסו ליצור סינתיזה בין הגותם

ובין המצב הבלתי אפשרי בו הם חיו.

2. הלומדים יסבירו מי לדעתם הצליח יותר לחיות עם עולמו הפנימי והחיצוני.

3. הלומדים יכתבו מטלה בו הם מנתחים דברים מתוך הוגה אחד שלמדנו ומסבירים מה סיקרן

אותם בדבריו.

מיומנויות

היכולת להגיע לתוצר או תוצאה בצורה יעילה בשימוש בידע שהתפתח.

1. הלומדים ילמדו איך לנתח טקסטים מגוונים הקשורים לשואה.

2. הלומדים יעריכו את הטקסט וינתחו את הרעיונות.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

ניתן לתכנן תהליך למידה פעיל לכל הקורס או לפרט עבור כל שיעור פעילות של למידה פעילה בטבלה הבאה:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת (להרחבה)
1	העולם היהודי באירופה לפני השואה מספרים, ארצות, תנועות ופולגים	למידה בקבוצות/ מרצה אורח.ת		
2-3	הוגים בתקופת השואה. ר' קלונימוס קלמן מפיסצ'נה, (פולין), ר' אפרים אושרי (ליטא וארה"ב)		אש קודש של ר' קלונימוס קלמן	

	מפיסצ'נה: שו"ת ממעמקים, של הרב אושרי			
4	ד"ר ויקטור פרנקל- לוגותרפיה ת ניצול מחנות ההשמדה. אוסטריה.	סרטון קצר על חייו	אדם מחפש משמעות	
5	פרופ' אמיל פקנהיים (גרמניה קנדה וישראל)		על אמונה והיסטוריה	
6	פרופ' דוד וייס הלבני (רומניה ארה"ב, וישראל)	סרטון קצר מתוך דבריו.	שבירת הלוחות	
8	אלי ויזל (רומניה וארה"ב)	סרטון קצר עליו	לילה	
9	ד"ר חנה ארנדט – (גרמניה וארה"ב) על הטוטליטריות ועל הבנליות של הרוע. הוויכוח שלה על הציונות		קטעים מתוך: יסודות הטוטליטריות	
9	ר' יהודה ליאון אשכנזי (אלג'יר, צרפת וישראל)		עבריות ומעבר לה, פרק שמיני.	
10	ר' יששכר טייכטהל (הונגריה (נספה -באשוויץ) ר' יואל מסאטמר (טרנסילבניה וארה"ב)	סרטון קצר עליהם	אם הבנים שמחה, יואל משה	
11	כמרים גרמנים שנספו בשואה: מרטין נימולר ודיטריש בנהופר	סרטון קצר על תיאוריית הטפשות וגם על ניסוי מילגרם.	"תיאוריית הטפשות" ניסוי מילגרם	
12	פרופ' עמנואל לוינס (ליטא וצרפת)		יוסל רקובר של צבי קוליץ ותגובתו של לוינס	
13	היחס לשואה בעולם החרדי, בחברה הישראלית, וביהדות צפון אמריקה. הסיורים לפולין.	שיחה עם ניצול שואה או דור השני.		

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

מבחן 90 אחוז, מטלה 10 אחוז.
דרישות- נוכחות 80 אחוז.

דרישות הקורס

מבחן, מטלה ומוכחות 80 אחוז.

ביבליוגרפיה:

(רשות) . רק המקראה היא חובה. מה שמופיע מטה עם כוכבית מתוכם קוראים קטעים נבחרים.

- אמרי ז', מעבר לאשמה ולכפרה: ניסיונותיו של אדם מובס לגבור על התבוסה. ת"א: עם עובד 2000.
- ארנדט חנה, איכמן בירושלים: דו"ח על הבנליות של הרוע. ת"א: 2000.
- *ארנט חנה, יסודות הטוטליטריות, תרגמה עידית זרטל, הקיבוץ המאוחד, בני ברק 2010.
- אש שאול, "זכור – את מה", עיונים בחקר השואה ויהדות זמננו, ירושלים: תשל"ג, עמ' 235-237.
- *אושרי, אפרים, שאלות ותשובות ממעמקים, ניו יורק 1976.
- בובר מרטין, ליקוי האור האלוהי, פני אדם, ירושלים: מוסד ביאליק, 1965, עמ' 221-324.
- בו פזי, חנוך, משנתו הדתית של ישעיהו ליבוביץ כתיאולוגיה רדיקלית שלאחר השואה, עיון רבעון פילוסופי, תשס"ח, עמ' 193 – 202.
- ברקוביץ אליעזר, אמונה לאחר השואה, ירושלים: יד ושם. 1987.
- ברקוביץ אליעזר, עמו אנכי בצרה, יהדות בגטאות ובמחנות ההשמדה, ירושלים 1988.
- גולדברג עמוס, "השואה בעיתונות החרדית – בין זיכרון להדחקה", יהדות זמננו 11-12, ירושלים וחיפה. 1998
- הברמס יארגן, חברה וזהות בימינו: ראיונות ומסות. (תרגם ד. ערן, כינס א. יסעור). ת"א: ספריית פועלים 1991
- הלבני, דוד, עלה לא נידף, חיים של לימוד בצל המוות, ת"א 1999
- *הלבני דוד, שבירת הלוחות: תיאולוגיה יהודית אחר השואה, ירושלים 2010.
- *ויזל אלי. הלילה ועוד שני סיפורים: השחר, היום. ת"א: משכל. 2005
- ויזל אלי. "קיום יהודי מתוך השואה", בתפוצות ישראל שנה ח': ג', אייר-סיוון תש"ל, מאי-יוני.
- ויזל אלי). כל הנחלים הולכים אל הים. ת"א: ידיעות אחרונות. 2000
- ויץ יחיעם "עיצוב זיכרון השואה בחברה הישראלית" בתוך: י' גוטמן (עורך), תמורות יסוד בעם היהודי בעקבות השואה – הרצאות בכנס הבין לאומי התשיעי של חוקרי השואה, ירושלים: תשנ"ו, עמ' 473-493.
- *טייכטל, יששכר, אם הבנים שמחה, ירושלים 1985.
- *לוינס, עמנואל, "לאהוב את התורה יותר מאשר את אלוקים", (ראה מטה צבי קוליץ)
- נהר, אנדרה, ובכל זאת, ירושלים תשל"ח
- *פקנהיים אמיל. על אמונה והיסטוריה, ירושלים: הספריה הציונית. 1989
- קובנר אבא "אחרית דבר להיסטוריונים", על הגשר הצר, ת"א: ספריית פועלים, 1981, עמ' 223-224.
- קובנר אבא. "על הסיכוי להנחיל את נסיונו לדורות הבאים", מגילות העדות, ירושלים: מוסד ביאליק, 1994, עמ' ז'-ט'.
- קובנר אבא לעכב את הקריעה. ת"א: עם עובד. 1998
- *קוליץ צבי, "יוסל רקובר מדבר עם אלוקים", (תרגום עדה פלדור), ת"א תש"ס
- *קלמיש, קלונימוס שפירא, אש קודש, ירושלים 1960.

קפלן, קימי, "האמנם נצברו הרבה שקרים בספרי התולדות, השואה בהיסטוריוגרפיה ובתודעה ההסטורית החרדית האשכנזית בישראל", יד ושם – קובץ מחקרים כרך כ"ט, ירושלים תשס"א, 249 – 292.

קצנלסון יצחק (ומהדורות נוספות). כתבים אחרונים, ת"א: הוצ' הקבה"מ ובית לוחמי הגטאות, תשכ"ט.

רוסקיס דויד "הערים החרבות שבנפש" אל מול פני הרעה, ת"א: 1993, עמ' 9-22.

שאל, מיכל, פאר תחת אפר: החברה החרדית בישראל בצל השואה, 1945-1961, הוצאת יד בן-צבי בשיתוף עם יד ושם, תשע"ד

שבייד אלי. מאבק עד שחר, ת"א: 1996

שבייד אלי. בין חורבן לישועה, תגובות של הגות חרדים לשואה בזמנה, ת"א: 1994

שגיא, אבי, "ליבוביץ וקאמי: בין אמונה לאבסורד", עיון רבעון פילוסופי, תשנ"ד, עמ' 469 – 492.

שיינטוך י. יצחק קצנלסון: כתבים שניצלו מגטו וארשה וממחנה ויטל. ירושלים: מאגנס ובית לוחמי הגטאות. 1990

שנר משה "השואה כנקודת מפנה בנאראטיב היהודי", (דברים בכנס המכון לחקר השואה המשותף לבלה"ג ואונ' חיפה, 19 מאי 1999), דפים לחקר השואה ט"ז, אוניברסיטת חיפה ובית לוחמי הגטאות, תשס"א, עמ' 182-205.

שפירא א. "השואה: זיכרון פרטי וזיכרון ציבורי", זמנים 57 (חורף 1996-1997, עמ' 4-13.

*שרביט, יוסף, עבריות ומעבר לה, דיוקן אינטלקטואלי של הרב יהודא ליאון אשכנזי, ת"א 2018.

Amery Jean. "In the Waiting Room of Death." Radical Humanism. Bloomington: Indiana University Press, 1984, 21-36.

Bauman Zygmunt. Modernity and the Holocaust Cornell University Press. 1989.

Baumel J. "Everlasting Memory: Individual and Communal Holocaust Commemoration in Israel," in: R. Wistrich & D. Ohana (eds), The Shaping of Israel's Identity – Myth, memory and Trauma, London: 1995, pp. 146-170.

Berenbaum Michael, The Vision of the Void, Middletown, Conn. 1979

Brenner R. Reev. The Faith and the Doubts of Holocaust Survivors. New York: Free Press. 1980.

Borowitz Eugene. Renewing the Covenant, Philadelphia: JPS. 1991

Fackenheim L. Emil, To Mend the world. New York: Schocken Books. 1982

Fackenheim, Emil, From Bergen-Belsen to Jerusalem, Contemporary Implications of the Holocaust, Jerusalem 1975

*Fackenheim, Emil, God's Presence in History, NY 1972.

Hartman G. H., Holocaust Remembrance – The Shape of Memory. Cambridge Massachusetts & Oxford. 1994

Irwin-Zareckai. Frames of Remembrance – The Dynamics of Collective Memory. New Brunswick & London: 1994, pp. 193-205.

Jacobs S. L. (ed). Contemporary Jewish-Religious Responses to the Shoa, London, 1993.

Katz Steven T., Post-Holocaust Dialogues – Critical Studies in Modern Jewish Thought. New York: New York University Press, 1983.

Neher Andre ,. The Exile of the Word: from Silence of the Bible to the Silence of Auschwitz. Philidelphia: the JPS, 1981.

Ofer D., "Israel," in D.S. Wyman (Ed). The World Reacts to the Holocaust , Baltimore and London , 1996, pp. 836-923.

Rubenstein Richard L., After Auschwitz . New York: Bobbs-Merrill Com., 1966.

Schorsch Ismar. "How Much Holocaust is too Much." The JTSA Website.Accessed online at <http://learn.jtsa.edu/topics/luminaries/monograph/howmuchholo.shtml> on December 2003.

Siegel Jennifer. " Armenian Genocide Debate Exposes Rifts at ADL. " The Forward, Wed. Aug 22, 2007. <http://www.forward.com/articles/11470>(המאמר) /

Steiner George. "Jewish Values In the Post-Holocaust Future," Judaism. Vol. 16, #3, Summer, 1967

Steiner G. "A Kind of Survivor," Language and Silence, Essays on Language, Literature, and the Inhuman. New York: Atheneum. 1977

Wieseltier Leon. "Against Ethnic Panic - Hitler is Dead." New Republic Magazine.May 22, 2002, at the New Republic Online at:
<http://www.thenewrepublic.com/docprint.mhtml?i=20020527&s=wieseltier052702> .
 Download a word file

Young J. The Texture of Memory. New Haven & London: 1993